Lietas Nr. A420115825
AA43-0973-25/14
ECLI:LV:ADAT:2025:1128.A420115825.20.S

Administratīvā apgabaltiesa

SPRIEDUMS

Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2025.gada 28.novembrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā: tiesnese referente Linda Vīnkalna, tiesneses Ieva Dambe un Sandra Gintere

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /Persona C/ pieteikumu par Dobeles novada bāriņtiesas locekļa 2025.gada 16.janvāra vienpersoniskā lēmuma Nr.1.4/2025/1 atzīšanu par prettiesisku, Dobeles novada bāriņtiesas faktiskās rīcības, nogādājot bērnus /Persona B/ un /Persona A/ Dobeles novada Sociālā dienesta Atbalsta centrā ģimenēm, atzīšanu par prettiesisku un Dobeles novada bāriņtiesas 2025.gada 30.janvāra lēmuma Nr.1.3/2025/11 atcelšanu, sakarā ar /Persona C/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2025.gada 9.jūnija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Dobeles novada bāriņtiesas (turpmāk – bāriņtiesa) locekļa 2025.gada 16.janvāra vienpersonisko lēmumu Nr.1.4/2025/1 (turpmāk – pārsūdzētais vienpersoniskais lēmums) pārtrauktas bērnu /Persona B/ un /Persona A/ (turpmāk arī – bērni) aizgādības tiesības pieteicējam /Persona C/ un bērnu mātei.

Pārsūdzētais vienpersoniskais lēmums pieņemts, ņemot vērā Zemgales rajona tiesas 2025.gada 16.janvāra lēmumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību, ar kuru tiesa noteica pieteicējam šādus pagaidu aizsardzības līdzekļus pret vardarbību: viņam aizliegts satikties ar bērniem; uzturēt ar bērniem fizisku vai vizuālu saskari un, izmantojot citu personu starpniecību, organizēt satikšanos vai jebkāda veida sazināšanos ar viņiem; noteikts pienākums apgūt sociālās rehabilitācijas kursu vardarbīgas uzvedības mazināšanai gada laikā no minētā lēmuma saņemšanas (turpmāk – lēmums par pagaidu aizsardzību pret vardarbību).

Pārsūdzētajā vienpersoniskajā lēmumā konstatēts, ka bērni ir pakļauti emocionālajai vardarbībai un ka viņu turpmāka atrašanās vecāku aizgādībā var apdraudēt viņu veselību un dzīvību. Ievērojot to, ka neviens no vecākiem nevar īstenot bērnu aizgādību, viņi nogādājami drošā vidē Dobeles novada Sociālā dienesta (turpmāk – sociālais dienests) Atbalsta centrā ģimenēm (turpmāk – atbalsta centrs).

[2] Ar bāriņtiesas 2025.gada 30.janvāra lēmumu Nr.1.3/2025/11 (turpmāk – pārsūdzētais bāriņtiesas lēmums) atteikts atjaunot pieteicējam pārtrauktās bērnu aizgādības tiesības, pamatojot šādi.

[2.1] Bērnu turpmākā atrašanās pieteicēja aizgādībā apdraud viņu veselību vai dzīvību. Bērni tika pakļauti ilgstošai emocionālai vardarbībai (iebiedēšana, destruktīvu tendenču nostiprināšana bērna psihē) no pieteicēja laikā, kad bērni dzīvoja kopā ar viņu.

[2.2] Neskatoties uz to, ka pieteicējs ir izgājis apmācības par bērnu audzināšanu un izgājis kursus vardarbīgas uzvedības novēršanai, saņēmis pozitīvu novērtējumu, kā arī demonstrē zināšanas un prasmes bērnu audzināšanā, viņa sadarbība ar speciālistiem atkarīga no tā, vai to viedoklis saskan ar viņa priekšstatiem; pieteicējs pauž noraidošu nostāju pret speciālistu iesaisti bērnu un ģimenes situācijas risināšanā.

[2.3] Bāriņtiesa secināja, ka viņš ir motivēts veikt bērnu ikdienas aprūpi, kā arī bija motivēts realizēt, nodrošināt un veicināt saskarsmi ar bērniem laikā, kad bērnu ikdienas aprūpi veica bērnu māte, bet viņš nav motivēts realizēt, nodrošināt un veicināt bērnu saskarsmi ar māti laikā, kad bērni atrodas viņa ikdienas aprūpē.

[2.4] Bāriņtiesa no tiesu ekspertes /Persona H/ par ekspertējamo /Persona C/ civillietas ietvaros veiktās tiesu psiholoģiskās ekspertīzes atzinuma Nr.02.02-04/8759/2024 (turpmāk – psiholoģiskās ekspertīzes atzinums) konstatēja, ka pieteicēja ģimenē ir bērnu attīstībai nelabvēlīgi apstākļi, jo vecāki nespēj rast vienotu nostāju saskarsmes tiesību izmantošanas kārtības jautājumā; bērni ilgstoši ir iesaistīti vecāku lojalitātes konfliktā, kas ietekmē viņus psiholoģiski, radot emocionālus satricinājumus un pārdzīvojumus, kas var ietekmēt viņu turpmāko garīgo attīstību un ir pielīdzināms emocionālai vardarbībai pret bērniem. Bērni cieš no vecāku konfliktējošām attiecībām, taču vēl vairāk cieš, ja viņos uztur spriedzi, netieši noskaņo pret otru vecāku, rada apstākļus, lai saskarsme nenotiktu, un bērni atsvešinātos no mātes; lai māte tiktu izstumta no bērnu dzīves. Tādējādi bērni ir pakļauti emocionālajai vardarbībai.

[2.5] Bāriņtiesa secināja, ka bērnu interesēs ir neatjaunot pārtrauktās aizgādības tiesības pieteicējam.

[3] Pieteikumā tiesai un tā papildinājumos norādīti šādi argumenti.

[3.1] Pieteicēja ieskatā tas, ka ar tiesas lēmumu viņam piemēroti pagaidu aizsardzības līdzekļi, nevar būt pamats aizgādības tiesību pārtraukšanai. Bāriņtiesai primāri bija jāizvērtē Bāriņtiesu likuma 23.panta 2.^{1}daļā noteiktās iespējas. Tai nebija pamata šķirt bērnus no ģimenes, jo viņu veselība un dzīvība netika apdraudēta. Pārsūdzētā vienpersoniskā lēmuma pieņemšanas brīdī spēkā bija pagaidu aizsardzības līdzeklis, kas noteikts ar tiesas lēmumu. Bāriņtiesā jau bija ierosināta lieta, līdz ar to šo jautājumu vajadzēja izskatīt koleģiāli bāriņtiesas sēdē ar pieteicēja piedalīšanos, nevis pieņemt vienpersonisku lēmumu.

Tiesu psiholoģiskās ekspertīzes atzinums ir tikai viens no pierādījumiem lietā, un bāriņtiesai ir jāpamato, kāpēc tam tiek piešķirta lielāka nozīme nekā pārējiem pierādījumiem. Pieteicējs uzskata, ka vardarbības faktu nevar atzīt ar eksperta atzinumu, bet tikai ar administratīvo vai kriminālo atbildību.

Ja kādam no speciālistiem (tiesu psiholoģiskās ekspertīzes veicēja, treneris, ģimenes ārste, psihoterapeite) vai izglītības iestādes mācībspēkiem būtu bijušas aizdomas, ka pret bērniem tiek īstenota vardarbība, tad viņiem pieteicēja ieskatā saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likumu obligāti būtu bijis jāziņo bāriņtiesai un/vai Valsts policijai, kas netika darīts. Apstākļi, kas var apdraudēt bērnu dzīvību vai veselību, nav konstatēti, un tas pieteicēja ieskatā apliecina to, ka nebija nepieciešama tūlītēja rīcība (bērnu šķiršana no ģimenes).

[3.2] Abu vecāku aizgādības tiesību pārtraukšanas gadījumā bērnus vajadzēja nodot tuvāko radinieku aprūpē, nevis ievietot atbalsta centrā. Bērniem ir vecvecāki, kas ir nākamie tuvākie radinieki. Pieteicējs uzskata, ka bāriņtiesai nebija šķēršļu bērnus nogādāt tuvākā radinieka – vecāsmātes – aprūpē, tādējādi mazāk ierobežojot viņu tiesības uzaugt ģimenē. Pieteicēja māte dzīvo netālu no bērnu izglītības iestādes. Starp vecomāti un bērniem ir tuvas ģimeniskas attiecības.

[3.3] 2025.gada 16.janvārī ap plkst.12.30 bērnu izglītības iestādē ieradās vairākas personas, tostarp bāriņtiesas pārstāvji, bērni ieaicināti izglītības iestādes direktora kabinetā, kurā viņi uzturējās 1,5–2 stundas, pēc tam viņi aizvesti uz atbalsta centru. Pieteicējs uzskata, ka tik publiska un bērniem pazemojoša pārsūdzētā vienpersoniskā lēmuma izpilde, kas notika izglītības iestādē, mācību stundu laikā, klasesbiedru klātbūtnē, ir būtisks bērnu tiesību un interešu aizskārums. Bāriņtiesai vajadzēja savlaicīgi sazināties ar pieteicēju, lai viņš sagatavotu bērnus gan fiziski (iedotu nepieciešamo apģērbu, mantas, skolas lietas, higiēnas piederumus), gan emocionāli (nomierinot, samīļojot). Bāriņtiesa pret jau iepriekš emocionāli traumētiem bērniem rīkojās nesaudzīgā un traumatiskā veidā.

Bērniem tika liegts sazināties ar vecomāti un viņai apciemot bērnus atbalsta centrā līdz brīdim, kad tiesībsargs norādīja uz cilvēktiesību pārkāpumiem. Noteiktais aizliegums bērniem tikties un sazināties ar radiniekiem tika novērsts tikai pēc tiesībsarga iejaukšanās – viņiem mobilie telefoni tika atdoti 2025.gada 22.janvārī, un pirmā tikšanās ar vecomāti notika 27.janvārī.

Atbalsta centrā bērniem ilgstoši netika nodrošināta kvalitatīva pamatizglītības apguve, viņiem bija sakrājušies vairāki mācību parādi. Tikai pēc tam, kad ar atbalsta centru sazinājās /Persona A/ klases audzinātāja, atbalsta centrs uzsāka daļēji nodrošināt mācības tiešsaistē un 4.februārī caur sociālo darbinieku lūdza pieteicējam nogādāt bērniem mācību grāmatas.

[3.4] Pieteicējs uzskata, ka pārsūdzētajā bāriņtiesas lēmumā ir nepamatoti piešķirta lielāka nozīme vienam pierādījumam lietā – tiesu psiholoģiskās ekspertīzes rezultātiem. Nebija pamata neatjaunot viņam pārtrauktās aizgādības tiesības.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2025.gada 9.jūnija spriedumu pieteikums noraidīts, pamatojot šādi.

[4.1] Tiesa konstatēja, ka pārsūdzētais vienpersoniskais lēmums pieņemts, pamatojoties uz faktu, ka pieteicēja pieļautās ilgstošās emocionālās vardarbības dēļ bērnu turpmāka atrašanās viņa aizgādībā var apdraudēt bērnu veselību vai dzīvību, tajā norādīts uz iegūtajiem pierādījumiem un ietverta atsauce uz Civillikuma 203.panta pirmās daļas 2. un 5.punktā ietvertajām tiesību normām. Minētajā lēmumā atzīts, ka abiem vecākiem liedzamas saskarsmes tiesības ar bērniem, un norādīts, ka bērni nogādājami atbalsta centrā, kur viņiem tiks nodrošināta droša vide un sniegts nepieciešamais atbalsts.

Tiesa konstatēja, ka pārsūdzētā vienpersoniskā lēmuma pieņemšanas pamatā bija ekspertīzes atzinumā konstatētais par pieteicēja vardarbīgo rīcību pret bērniem (*lietas 1.sējuma 25.–42.lapa*) un ar tiesas lēmumu piemērotie pagaidu aizsardzības pret vardarbību līdzekļi, ar kuriem pieteicējam noteikts aizliegums tikties ar bērniem, jebkādā veidā sazināties ar viņiem, un bērnu nogādāšanu drošos apstākļos.

Tiesa atzina, ka minētā lēmuma pamatojums ir pietiekams un tiesisks, tas bija nepieciešams, lai nekavējoties pieteicējam ierobežotu bērnu aizgādības tiesības.

[4.2] Tiesa atsaucās uz Civillikuma 203.panta pirmās daļas 2. un 5.punkta regulējumu, ka bērna aizgādības tiesības vecākam tiek pārtrauktas, ja bāriņtiesa atzīst, ka bērns atrodas veselībai vai dzīvībai bīstamos apstākļos vecāku vainas dēļ (vecāku apzinātas rīcības vai nolaidības dēļ); un/vai, ja konstatēta vecāka vardarbība pret bērnu vai ir pamatotas aizdomas par vecāka vardarbību pret bērnu.

Tiesa norādīja, ka minētās tiesību normas (acīmredzot domāts – tiesību normu) saturs noskaidrojams kopsakarā ar Civillikuma 177.pantu, kas paredz, ka bērns atrodas vecāku aizgādībā, – un tas arī nozīmē, ka vecākiem ir pienākums rūpēties par bērna drošību un trešās personas apdraudējuma novēršanu (panta piektā daļa). Savukārt nolaidība (nolaidīga rīcība) ir šo bērna aprūpes un uzraudzības pienākumu nepildīšana vai pavirša, nevērīga pildīšana (Bērnu tiesību aizsardzības likuma 1.panta 13.^{1}punkts). Tiesa norādīja, ja vecāks apzināti neīsteno aizgādību (rūpes) pār bērnu, tad tā ir vecāka apzināta rīcība un tā rada bērnam veselībai bīstamus apstākļus.

Bērnu tiesību aizsardzības likuma 1.panta 9.^{1} un 12.punktā noteikts, ka vardarbība ir visu veidu fiziska vai emocionāla cietsirdība, seksuāla izmantošana, pamešana novārtā vai cita veida izturēšanās, kas apdraud vai var apdraudēt bērna veselību, dzīvību, attīstību vai pašcieņu; emocionāla vardarbība ir bērna pašcieņas aizskaršana vai psiholoģiska ietekmēšana (draudot viņam, lamājot, pazemojot viņu, bērna klātbūtnē vardarbīgi izturoties pret viņa tuvinieku vai citādi kaitējot viņa emocionālajai attīstībai).

[4.3] Vienpersoniskais lēmums pieņemts, konstatējot Bāriņtiesu likuma 23.panta pirmās daļas 1.punktā paredzētos apstākļus – pret bērniem, kuri tobrīd atradās pieteicēja ikdienas aizgādībā, jau ilgstoši tikusi veikta emocionāla vardarbība, un, izvērtējot iespēju bērniem novērst veselības vai apdraudējuma risku, paliekot pieteicēja

ģimenē, atzīts (Bāriņtiesu likuma 23.panta 2.[1]daļa), ka turpmāka bērnu atrašanās pieteicēja aizgādībā apdraudētu viņu veselību vai dzīvību.

Bāriņtiesu likuma 23.panta pirmās daļas 1.punktā noteikts, ja bērna dzīves apstākļu pārbaudē vai citādi atklājas, ka bērns atrodas veselībai vai dzīvībai bīstamos apstākļos, kā arī tad, ja bērna turpmākā atrašanās ģimenē var apdraudēt viņa veselību vai dzīvību, bāriņtiesas priekšsēdētājs, bāriņtiesas priekšsēdētāja vietnieks vai bāriņtiesas loceklis vienpersoniski pieņem lēmumu par bērna aizgādības tiesību pārtraukšanu vecākiem.

Bāriņtiesu likuma 23.panta 2.[1]daļa noteic, ka bāriņtiesa pirms vienpersoniskā lēmuma pieņemšanas par bērna šķiršanu no ģimenes primāri izvērtē iespējas novērst dzīvības un veselības apdraudējumu bērnam, paliekot ģimenē, un, ja to nav iespējams novērst ar līdzekļiem (pagaidu aizsardzība pret vardarbību, bērna nodošana citas personas, ar kuru bērnam ir emocionāla saikne, īslaicīgā aprūpē drošos apstākļos u. tml.), kuri mazāk ierobežo bērna tiesības uzaugt ģimenē, tā lemj par bērna šķiršanu no ģimenes.

Tiesa atsaucās uz Senāta atziņām, ka vienpersonisks bāriņtiesas amatpersonas lēmums ir vērsts uz to, lai nekavējoties novērstu bērna atrašanos veselībai vai dzīvībai bīstamos apstākļos vai apdraudējumu bērna pilnvērtīgai attīstībai (*Senāta 2010.gada 18.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-129/2010, A42589008, 9.punkts*). Vienpersonisks lēmums ir ārkārtas līdzeklis, lai rīkotos situācijās, kad nekāds cits risinājums nav iespējams (piemēram, bērnam ir redzamas fiziskas vardarbības sekas u. tml.). Proti, tie ir tādi gadījumi, kad bērna dzīvība vai veselība ir tā apdraudēta, ka nepieciešams tūlītējs bāriņtiesas lēmums, lai bērnu no šiem apstākļiem izolētu (*Senāta 2018.gada 16.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-681/2018, A420213416, 7.punkts*).

Tiesa secināja, ka pārsūdzētajā vienpersoniskajā lēmumā pamatoti konstatēts, ka bērnu, pret kuriem pieteicēja ģimenē tiek pielietota emocionāla vardarbība, atrašanās viņa turpmākā aizgādībā var apdraudēt bērnu veselību vai dzīvību, turpmāko attīstību. Šajā situācijā bāriņtiesai bija nekavējoties jālemj, jo nekāds cits risinājums nebija iespējams, ņemot vērā bērniem jau radīto kaitējumu, kā arī lai turpmāk novērstu viņu veselībai un attīstībai bīstamos apstākļus. Bērnus nebija iespējams nodot otra vecāka aprūpē, jo arī bērnu mātei tika pārtrauktas bērnu aizgādības tiesības (*lietas 1.sējuma 13.–14.lapa*).

[4.4] Pieteicējs norāda, ka bērnu veselība un dzīvība netika apdraudēta, ņemot vērā, ka pārsūdzētā vienpersoniskā lēmuma pieņemšanas brīdī spēkā bija tiesas piemērotie pagaidu aizsardzības līdzekļi. Pieteicēja ieskatā vardarbības konstatēšanai kā vienīgais pierādījums nepamatoti ir izmantots tikai tiesu psiholoģiskās ekspertīzes atzinums, jo citi speciālisti (treneris, ģimenes ārste, psihoterapeite, izglītības iestādes mācībspēki) nebija konstatējuši, ka pret bērniem tiek īstenota vardarbība.

Tiesa norādīja, ka bāriņtiesas rīcība ir regulēta Bāriņtiesu likuma 22. un 23.pantā, un tās rīcība ir atkarīga no tā, cik neatliekama situācija no bērna tiesību ievērošanas viedokļa konkrētajā gadījumā ir iestājusies. Ja apstākļi norāda, ka bērna tiesību aizskārums, iespējams, ir pieļauts, bet situāciju var risināt, uzsākot sadarbību ar vecāku ar mērķi nelabvēlīgos apstākļus novērst, lai aizgādības tiesības netiktu pārtrauktas, ir jāpiemēro minētā likuma 22.pants. Savukārt, ja bāriņtiesa pati atklāj vai tai kļūst zināmi fakti, ka bērns ir tiktāl fiziski vai emocionāli apdraudēts, ka nepieciešama neatliekama rīkošanās, lai novērstu bērna dzīvības un veselības apdraudējumu, tad ir pamats rīkoties atbilstoši šā likuma 23.pantam, pieņemot vienpersonisku lēmumu (*Senāta 2018.gada 16.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-681/2018, A420213416, 8.punkts*).

Ņemot vērā tiesu psiholoģiskās ekspertīzes atzinumos par pieteicēju un bērniem konstatēto un tiesas lēmumā par pagaidu aizsardzību pret vardarbību bāriņtiesai noteikto pienākumu nogādāt bērnus drošos apstākļos, tiesa atzina, ka Bāriņtiesu likuma 23.panta 2.[1]daļā paredzētais ir vērsts uz to, lai tiktu novērsts iespējamais (turpmākais) apdraudējums, kā rezultātā bērnu turpmākā atrašanās pieteicēja ģimenē var apdraudēt viņu veselību vai dzīvību.

Ņemot vērā lietā konstatētos faktus, tiesa atzina, ka bāriņtiesa pareizi piemēroja Bāriņtiesu likuma 23.pantu.

[4.5] Par ekspertīzes atzinumu kā pierādījuma izmantošanu vardarbības pret bērniem konstatēšanā tiesa norādīja, ka eksperta atzinums ir viens no Administratīvā procesa likumā noteiktajiem pierādīšanas līdzekļiem, un

tas ir ļoti nozīmīgs pierādījums lietā. Šāds pierādījums balstās uz speciālām zināšanām psiholoģijā un tiek sagatavots, izmantojot zinātniski pamatotas metodes, kā arī tā sagatavošanā tiek ievēroti objektivitātes, neatkarības un atbildības (eksperts ir brīdināts par krimināltatbildību par apzināti nepatiesa atzinuma sniegšanu) principi.

Līdz ar to, salīdzinot ar citu personu (piemēram, citas jomas speciālistu, radinieku, paziņu) apgalvojumiem, ka viņi nav konstatējuši pret bērniem īstenotu emocionālo vardarbību, tiesu psiholoģiskās ekspertīzes atzinumam ir daudz augstāka juridiskā nozīme (tiesiskā daba), it sevišķi emocionālās vardarbības pazīmju atpazīšanā. Emocionālā vardarbība bieži vien nav redzama tieši, un tai nav fizisku seku, tāpēc tās konstatēšanai nepieciešama profesionāla kompetence. Savukārt citu personu teiktais parasti ir subjektīvi novērojumi vai viedokļi, kas var būt fragmentāri, nepilnīgi vai pat neobjektīvi; kā arī šādu personu paskaidrojumiem ir nozīme tikai tad, ja tie apstiprinās ar citiem objektīvi pārbaudāmiem pierādījumiem lietā.

[4.6] Atbilstoši Bāriņtiesu likuma 24.panta pirmās daļas 1.punktam bāriņtiesa ne vēlāk kā 15 dienu laikā pēc vienpersoniska lēmuma pieņemšanas sasauc sēdi, lai lemtu par pārtraukto aizgādības tiesību atjaunošanu bērna vecākam.

Ar koleģiālo lēmumu bāriņtiesa var pārtrauktās aizgādības tiesības vai nu atjaunot, vai arī neatjaunot. Šo 15 dienu laikā bāriņtiesai ir pienākums objektīvi un pilnīgi noskaidrot apstākļus par turpmāku vecāka iespēju īstenot bērna aprūpi, tostarp apstākļus, kas radušies pēc vienpersoniska lēmuma pieņemšanas (*Senāta 2010.gada 18.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-129/2010, A42589008, 9 un 11.punkts*).

Atbilstoši Bāriņtiesu likuma 22.panta trešajai daļai, ja bērna aizgādības tiesību pārtraukšanas iemesli ir zuduši, bāriņtiesa lemj par pārtraukto bērna aizgādības tiesību atjaunošanu, ņemot vērā bērna intereses.

Tiesa norādīja, ka tai atbilstoši minētajai tiesību normai ir jākonstatē, vai uz pārsūdzētā bāriņtiesas lēmuma pieņemšanas brīdi bija zuduši tie iemesli bērnu aizgādības tiesību pārtraukšanai, kas bija pārsūdzētā vienpersoniskā lēmuma pieņemšanas pamatā.

[4.7] Tiesa konstatēja, ka pārsūdzētais bāriņtiesas lēmums pamatots ar Civillikuma 203.panta pirmās daļas 3. un 5. punktu: aizgādības tiesības vecākam tiek pārtrauktas, ja bāriņtiesa atzīst, ka vecāks ļaunprātīgi izmanto savas tiesības vai nenodrošina bērna aprūpi un uzraudzību; vai ja konstatēta vecāka vardarbība pret bērnu, vai ir pamatotas aizdomas par vecāka vardarbību pret bērnu.

Bāriņtiesa, izvērtējot lietas apstākļus no 2023.gada 28.novembra līdz bāriņtiesas sēdes dienai 2025.gada 30.janvārī un iegūtos pierādījumus, konstatēja, ka nav zuduši iemesli, kuru dēļ pieteicējam tika pārtrauktas bērnu aizgādības tiesības, kā arī konstatēja, ka viņš, lai gan daļēji ir izpildījis iepriekš uzdotos uzdevumus, ir kavējies (noraidījis) veikt sadarbību ar speciālistiem bērnu un ģimenes situācijas risināšanā.

Tiesa atzina, ka pārsūdzētais bāriņtiesas lēmums pieņemts bērnu vislabākajās interesēs un ka pieteicēja argumenti nav pamatoti.

[4.8] No sociālā dienesta 2024.gada 12.marta vēstules bāriņtiesai tiesa konstatēja, ka 2024.gada 9.janvārī tikusi izbeigta pieteicēja sadarbība ar sociālo dienestu, jo viņš no piedāvātajiem pakalpojumiem bērniem, kurus iniciēja bāriņtiesa, vairākas reizes atteicies. Pēc 2024.gada 11.marta sarunas ar pieteicēju konstatēts, ka viņš nepiekrīt faktam, ka bērni ir cietuši no viņa un nepiekrīt bērniem nodrošināt pakalpojumus (*lietas 2.sējuma 4.lapa*).

Pieteicējs 2024.gada 18.marta vēstulē bāriņtiesai un sociālajam dienestam norādīja, ka iepriekšējie sociālās rehabilitācijas pakalpojumi (psihologu konsultācijas bērniem) savu rezultātu nav sasnieguši, jo pastāv konfliktsituācija starp vecākiem, kuru atrisināt nevar neviena iestāde, juristi, psihologi vai sociālie darbinieki (*lietas 2.sējuma 11.lapa*).

No sociālā dienesta 2024.gada 19.marta lēmuma un 20.marta vēstules tiesa konstatēja, ka atteikums bērniem nodrošināt sociālās rehabilitācijas pakalpojumus saistāms ar to, ka vairs nav iespējams sasniegt šāda pakalpojuma mērķi, kamēr bērnu vecāki turpina konfliktēt; kamēr vecākiem nav veikta psiholoģiskā izpēte

(vecākiem trūkst izpratnes par bērnu vislabākajām interesēm) un speciālistu sniegto ieteikumu (vienošanās, mediācija vecākiem) vecākiem izpilde, speciālistu pakalpojumu izmantošana (*lietas 2.sējuma 36., 38.–39.lapa*).

No Zemgales rajona tiesas 2024.gada 2.aprīļa lēmuma civillietā Nr.C73594023 tiesa konstatēja, ka bāriņtiesa 2024.gada 8.janvārī vērsās tiesā ar lūgumu par psiholoģiskās izpētes veikšanu; pieteicējs 2023.gada 8. un 22.decembrī bāriņtiesai bija norādījis, ka psiholoģiskās izpētes veikšana bērniem nav nepieciešana un tā netiks veikta ne viņam, ne bērniem; arī paskaidrojumos Zemgales rajona tiesai pieteicējs norādījis, ka neuzskata par nepieciešamu veikt bērnu psiholoģisko izpēti. Tiesa minētajā lēmumā izskaidroja tiesu psiholoģiskās ekspertīzes atšķirību no sociālās rehabilitācijas pakalpojuma un nolēma noteikt tiesu psiholoģisko ekspertīzi gan vecākiem, gan bērniem (*lietas 2.sējuma 68.–72.lapa*).

Bāriņtiesas 2024.gada aprīlī veiktajā risku novērtējumā konstatēts, ka pieteicējs neapzināti bērniem rada neveselīgu un konfliktējošu ģimenes modeli, nemotivē bērnus veidot pozitīvu, cieņpilnu saskarsmi ar otru vecāku un līdzcilvēkiem, pārkāpj sociāli ētiskas sadarbības normas, saskarsme ir uzbrūkoša, kurā iesaistīti arī bērni, pieteicējs atsakās veikt darbības, lai bērniem sniegtu profesionālu palīdzību, viņam ir pavirša izpratne par bērnu emocionālo stāvokli un mātes lomu bērnu dzīvē. Konstatēti augsti riski saistībā ar pieteicēja noraidošo un naidīgo attieksmi pret iestādēm, speciālistiem un pieņemtajiem lēmumiem, ja tie neatbilst viņa interesēm. Secinājumos norādīts, ka pieteicējam īpaša uzmanība jāvērš uz vecāka un bērna savstarpējām attiecībām, prasmēm un zināšanām bērnu audzināšanā, bērnu pasargāšanā no emocionālās vardarbības; pieteicējs informēts par nepieciešamību novērst bērnu attīstībai nelabvēlīgos apstākļus, apmeklējot mediatora pakalpojumus un risinot ieilgušo konfliktu ar bērnu māti, neiesaistot tajā bērnus (*lietas 2.sējuma 73.–74.lapa*).

Ar bāriņtiesas 2024.gada 15.aprīļa lēmumu pieteicējam uzdots sadarbībā ar sociālo dienestu novērst bērnu attīstībai nelabvēlīgos apstākļus un uzdoti konkrēti uzdevumi, tostarp atzīt pastāvošās problēmas, iesaistīties to risināšanā un izprast, ka to nerisināšana ilgtermiņā var ietekmēt bērnu psihoemocionālo veselību un attīstību; pildīt bērnu mātei noteikto saskarsmes tiesību izmantošanas pagaidu kārtību ar bērniem pilnā apjomā un sagatavot bērnus saskarsmei ar māti, motivējot pilnvērtīgai un saturīgai saskarsmes realizēšanai noteiktajā apjomā; nenoskaņot bērnus konfliktējošai saskarsmei ar māti un neatbalstīt bērnu aiziešanu pirms saskarsmes beigām (*lietas 2.sējuma 78.lapa*).

Bāriņtiesa, konstatējot, ka pieteicējs nespēj pozitīvi motivēt bērnus jēgpilnai saskarsmei ar māti, ar 2024.gada 20.jūnija vēstuli vērsās sociālajā dienestā ar lūgumu nodrošināt bērniem psihologa konsultācijas saskarsmei ar māti (*lietas 2.sējuma 137.lapa*). Pieteicējs 2024.gada 20.jūnija vēstulē bāriņtiesai un sociālajam dienestam norādīja, ka viņš neuzskata par nepieciešamu psihologu apmeklēšanu bērniem saistībā ar saskarsmes nodrošināšanu ar māti (*lietas 2.sējuma 138.lapa*).

Tiesa no pieteicēja 2024.gada 12.jūlija vēstules bāriņtiesai konstatēja, ka viņš apšauba bāriņtiesas kompetenci un uzskata, ka bērniem nevar piespiest tikties ar māti, kura bijusi vardarbīga pret viņiem, kā arī uzspiest psihologa apmeklēšanu minētā mērķa sasniegšanai, uzskata, ka nevar ignorēt bērnu viedokli, ja viņi saka "nē" (*lietas 2.sējuma 150.–151.lapa*).

No zvērināta tiesu izpildītāja parakstītajiem aktiem par bērnu saskarsmes ar māti norisi tiesa konstatēja, ka visās saskarsmes dienās bērni ieradās uz saskarsmi ar māti uz dažām minūtēm un pēc tam aizgāja, pieteicējam atbalstot šādu bērnu rīcību (*lietas 2.sējuma 98.–99., 103.–106., 154.–156., 163.–164., 188.–189., 191.lapa*).

No saskarsmes personas psiholoģes /Persona G/ pārskata par bērna mātes saskarsmes tikšanām ar bērniem tiesa konstatēja, ka bērni, jau ienākot telpā, ir verbāli agresīvi pret māti, runā vārdus, kurus nesaprot, un, ja nezina ko teikt, dodas prom; pieteicējs noskaņo bērnus konfliktējošai saskarsmei ar māti, konfrontē māti ar bērniem; viņš saskarsmes laikā provocē situatīvus konfliktus, destruktīvi ietekmējot saskarsmes kvalitāti; pieteicējs demonstrē atklāti konfliktējošu, uzbrūkošu saskarsmi, kurā iesaista bērnus, tādējādi rādot un mācot viņiem agresīvu saskarsmes modeli ar māti. Bērni saskarsmes laikā veic audioierakstus, tādējādi ir pilnībā pakļauti tēva kontrolei (*lietas 2.sējuma 232.lapa*).

Tiesa atzina, ka minētie apstākļi apstiprinās ar Zemgales rajona tiesas 2024.gada 18.aprīļa un Zemgales apgabaltiesas 2024.gada 7.jūnija lēmumos konstatēto, ka no pieteicēja iesniegtajiem audioierakstiem izriet, ka viņš

neveicina bērnu saskarsmi ar māti, bet, tieši pretēji, nepārtraukti norāda uz bērnu brīvu izvēli, neveicinot viņu saskarsmi ar māti; bērni bez ierunām atsaucas uz pieteicēja lūgumiem, kas norāda, ka viņam pastāv arī iespēja motivēt bērnus saskarsmei; tajā pašā laikā neizriet, ka pieteicējs ar savu rīcību būtu palīdzējis bērniem šo saskarsmi pilnvērtīgi īstenot noteiktajā apjomā. Tā vietā viņš, iejaucoties bērnu sarunā ar saskarsmes personu, norāda, ka bērniem nav pienākuma uz šādu saskarsmi, un mudina viņus stāstīt par mātes rīcību, kas uzskatāma par bērnu noskaņošanu pret māti. Zemgales apgabaltiesa secinājusi, ka pieteicēja jautājumi un dotās pavēles bērniem nerada pārliecību, ka viņš motivētu bērnus saskarsmei ar bērnu māti (*lietas 2.sējuma 195.–204.lapa*).

Tiesa atzina, ka minētos apstākļus apstiprina pieteicēja un katra bērna tiesu psiholoģiskās ekspertīzes atzinumi. Attiecībā uz pieteicēju atzinumā secināts, ka viņš pakļauj bērnus saviem uzskatiem un priekšstatiem, izveidojis polarizēti negatīvu bērnu mātes tēlu, kuru ir nostiprinājis bērnu priekšstatos par māti; pieteicējs ar savu rīcību ir radījis bērniem apdraudētības izjūtu, radījis un nostiprinājis pārliecību par piedzīvotu traumatisku pieredzi un vardarbību, traumējot bērnu pamata drošības izjūtu, veicinājis naidīgumu, agresijas izpausmes pret otru vecāku un citiem līdzcilvēkiem, kā arī bērnu asociālu uzvedību, kas vērtējama kā emocionāla vardarbība pret bērniem. Pieteicējs ilgstoši iesaistījis bērnus vecāku lojalitātes konfliktā, neskatoties uz šādas rīcības negatīvām sekām uz bērnu psiholoģisko veselību. Minētais būtiski ietekmē pieteicēja uzvedību pret bērniem, kas neļauj viņam ievērot bērnu vajadzības. Pieteicējs neuzrāda motivāciju sadarbībai ar speciālistiem ģimenes situācijas risināšanai, neuzrāda motivāciju un spēju kritiski izvērtēt savu uzvedību un to mainīt. Pieteicējs nav motivēts realizēt, nodrošināt un veicināt bērnu saskarsmi ar māti. Viņa uzvedībā un rīcībā attiecībā pret bērniem konstatēti augsti riski un vardarbības pazīmes. Pieteicējs neizprot savas rīcības sekas bērnu turpmākajā attīstībā un bērnu prasmē veidot veselīgi pozitīvas savstarpējās attiecības sabiedrībā (*lietas 1.sējuma 25.–42.lapa*).

Tiesa konstatēja, ka tiesu psiholoģiskajā ekspertīzē par /Persona A/ secināts, ka bērna psiholoģisko stāvokli ietekmē vecāku ilgstošs konflikts, viņa iesaistīšana vecāku lojalitātes konfliktā gan no mātes, gan no tēva puses; psiholoģiskā attīstība norit nelabvēlīgi, konstatēta ilgstoša psiholoģiska spriedze, emocionāla nestabilitāte, trauksmainība, psiholoģiska trauma. Laikā, kad /Persona A/ dzīvoja mātes aprūpē, bērns tika biedēts, viņa apziņā tika nostiprināts tēva kā varmākas tēls, māte nekoriģēja zēna naidīgās un agresīvās izpausmes pret tēvu un vecvecākiem, kas vērtējama kā emocionāla vardarbība pret bērnu. Dzīvojot mātes aprūpē, /Persona A/ spēja formulēt un izteikt savu, no vecākiem atšķirīgu, viedokli speciālistiem, bet bērnam nebija iespēju savu viedokli izteikt mammai. Dzīvojot kopā ar tēvu, tiek veicinātas /Persona A/ asociālās izpausmes, aizdomīgums, nicinoša attieksme, naidīgums un agresija pret bērna māti, citiem līdzcilvēkiem un situācijas risināšanā iesaistītajiem speciālistiem. /Persona A/ tiek biedēts, un bērna apziņā tiek nostiprināti destruktīvi priekšstati, ka bērna vecāks (māte) bērnu mocīja, grib pakļaut un iznīcināt, izmanto pret bērnu burvestības un apzināti dara bērnam pāri; ka iesaistītie speciālisti melo un vēlas viņam kaitēt. Bērns tiek kontrolēts no tēva puses (bērns veic ierakstus). Tēva rīcība ir vērtējama kā emocionāla vardarbība pret bērnu. /Persona A/ nespēj formēt un paust savu, no tēva atšķirīgu, viedokli par situāciju ģimenē. Bērna drošības izjūta ir traumēta, piesaiste abiem vecākiem vērtējama kā nedroša. Pastāv augsti riski bērna psiholoģiskai veselībai un attīstībai. /Persona A/ viedoklis un attieksme saistībā ar komunikāciju un saskarsmes tiesību īstenošanu ar māti ir ietekmēti no tēva puses. /Persona A/ spējas izteikt savu viedokli, tajā skaitā vecākiem (par jautājumiem, kas saistīti ar bērnu-vecāku attiecībām un ģimenes situāciju), vērtējamas kā būtiski ierobežotas ilgstošā laika periodā. /Persona A/ nespēj izmantot savas tiesības formulēt un izteikt savu, no tēva neatkarīgu viedokli. Bērns tika pakļauts ilgstošai emocionālai vardarbībai (iebiedēšana) no mātes puses laikā, kad dzīvoja kopā ar māti, viņš tiek pakļauts ilgstošai emocionālai vardarbībai (iebiedēšana, destruktīvu tendenču nostiprināšana bērna psihē) no tēva puses laikā, kad bērns dzīvo kopā ar tēvu. /Persona A/ pauž polarizētu un nekritisku attieksmi pret abiem vecākiem – pret tēvu pozitīvu, pret māti negatīvu. Ņemot vērā /Persona A/ psiholoģisko stāvokli un attiecību pieredzi ar abiem vecākiem, bērna drošības sajūta vērtējama kā traumēta un viņa piesaiste abiem vecākiem vērtējama kā nedroša (*lietas 1.sējuma 63.–78.lapa*).

Tiesa atsaucās uz psiholoģiskajā ekspertīzē par /Persona B/ konstatēto, ka bērna psiholoģisko stāvokli ietekmē vecāku ilgstošs konflikts, bērna iesaistīšana vecāku lojalitātes konfliktā gan no mātes, gan no tēva puses. /Persona B/ psiholoģiskā attīstība norit nelabvēlīgi, bērnam konstatēta ilgstoša psiholoģiska spriedze, intensīvas iekšējas dusmas, kuras grūti apvaldīt, psiholoģiska trauma. Laikā, kad /Persona B/ dzīvoja mātes aprūpē, viņš tika biedēts, viņa apziņā tika nostiprināts tēva kā varmākas tēls, māte nekoriģēja zēna naidīgās un agresīvās izpausmes pret tēvu un vecvecākiem, kas vērtējama kā emocionāla vardarbība pret bērnu. Dzīvojot mātes aprūpē, /Persona B/ spēja formulēt un izteikt savu, no vecākiem atšķirīgu, viedokli speciālistiem, bet viņam nebija iespēju savu viedokli

izteikt mammai. Dzīvojot kopā ar tēvu, tiek veicinātas /Persona B/ asociālās izpausmes, aizdomīgums, nicinoša attieksme, naidīgums un agresija pret bērna māti, citiem līdzcilvēkiem un situācijas risināšanā iesaistītajiem speciālistiem. /Persona B/ tiek biedēts un bērna apziņā tiek nostiprināti destruktīvi priekšstati – ka bērna māte bērnu mocīja, sakropļoja, grib pakļaut un iznīcināt, izmanto pret bērnu burvestības un apzināti dara bērnam pāri; ka iesaistītie speciālisti melo un vēlas bērnam kaitēt. Bērns tiek pastāvīgi kontrolēts no tēva puses (bērns veic ierakstus). Tēva rīcība ir vērtējama kā emocionāla vardarbība pret bērnu. /Persona B/ nespēj formēt un paust savu, no tēva atšķirīgu, viedokli par situāciju ģimenē. /Persona B/ viedoklis un attieksme saistībā ar komunikāciju un saskarsmes tiesību īstenošanu ar māti ir ietekmēti no tēva puses. /Persona B/ spējas izteikt savu viedokli, tajā skaitā vecākiem (par jautājumiem, kas saistīti ar bērnu-vecāku attiecībām un ģimenes situāciju), vērtējamas kā būtiski ierobežotas ilgstošā laika periodā. /Persona B/ nespēj izmantot savas tiesības formulēt un izteikt savu, no tēva neatkarīgu viedokli. /Persona B/ pauž polarizētu un nekritisku attieksmi pret abiem vecākiem – pret tēvu pozitīvu, pret māti negatīvu. Ņemot vērā /Persona B/ psiholoģisko stāvokli un attiecību pieredzi ar abiem vecākiem, bērna drošības sajūta vērtējama kā traumēta un bērna piesaiste abiem vecākiem vērtējama kā nedroša. Izlemjot jautājumu par vecāku spēju realizēt ar bērna aizgādību saistītus jautājumus un nodrošināt bērna labākās intereses, kā arī saskarsmes tiesību īstenošanu, būtu jānovērš apstākļi, kas veicina un pastiprina /Persona B/m konstatētās asociālās tendences, kā arī jāvērtē vecāku spēja veicināt pamata drošības izjūtas stiprināšanu un drošākas piesaistes veidošanu bērna-vecāka attiecībās (*lietas 1.sējuma 80.–95.lapa*).

Tiesa atsaucās uz bāriņtiesas 2025.gada 30.janvāra atkārtotajā riska novērtējumā secināto, ka pieteicējs neapzināti bērniem rada neveselīgu un konfliktējošu ģimenes modeli; nemotivē bērnus veidot pozitīvu cieņpilnu saskarsmi ar otru vecāku un līdzcilvēkiem; nemēģina risināt ilgstošās konfliktējošās attiecības ar bērnu māti; pieteicējs demonstrē prasmes un zināšanas bērnu audzināšanā, bet, neskatoties uz vairākiem apmeklētiem vecāku apmācības kursiem, tas nav devis pozitīvu rezultātu; ekspertīzē konstatēti augsti riski un vardarbības pazīmes pieteicēja rīcībā pret bērniem; viņš ir noraidošs un naidīgi noskaņots pret iestādēm, speciālistiem un pieņemtajiem lēmumiem, ja tie neatbilst viņa interesēm; pieteicējam ir pavirša izpratne par bērnu emocionālo stāvokli, nepieciešamo palīdzību un mātes lomu bērnu dzīvē. Norādīts, ka vecākiem savstarpējo konfliktu jārisina, izmantojot mediatoru pakalpojumu un bez bērnu iesaistīšanas konfliktā, ko pieteicējs ignorē un nenodrošina bērniem stabilu, mierīgu un attīstošu vidi (*lietas 3.sējuma 64.–66.lapa*).

[4.9] Tiesa vērtēja, ka pierādījumu kopums, tai skaitā tiesu psiholoģiskās ekspertīzes atzinumi, apstiprina pieteicēja ilgstoši īstenotu emocionālo vardarbību pret bērniem, kas būtiski ietekmējis gan bērnu psihoemocionālo stāvokli (veselību), gan sociālās prasmes.

Ar norādītajiem pierādījumiem bērniem, kuri tikuši pakļauti pieteicēja vardarbīgajai attieksmei un rīcībai, apstiprinās sekas uz viņu psihoemocionālo un sociālo attīstību: bērniem ir nedrošības sajūta, trauksme, grūtības regulēt savas emocijas; bērni saskarsmē ar māti demonstrē vardarbīgu uzvedību, kuru, acīmredzot, piedzīvojuši, atrodoties pieteicēja aprūpē.

Arī no tiesas sēdē sniegtajiem paskaidrojumiem tiesa secināja, ka pieteicējs neizprot savas pret bērniem pieļautās vardarbīgas uzvedības un rīcības sekas un noliedz, ka būtu pieļāvis emocionālu vardarbību pret viņiem, vainojot citus – bērnu māti, bāriņtiesu, speciālistus un bērnu sevišķo aizbildni.

No lietā esošajiem pierādījumiem tiesa konstatēja, ka pieteicējs apzināti nav vēlējies izpildīt bāriņtiesas un citu speciālistu norādītos risinājumus saskarsmes izmantošanas kārtības ievērošanai bērniem ar māti, aizbildinoties ar bērnu viedokli un bērnu mātes rīcību. Tiesa secināja, ka bērni ir tikuši emocionāli ietekmēti, lai rīkotos tā, kā tas ir izdevīgi pieteicējam.

[4.10] No pieteicēja paskaidrojumiem un pārējiem lietā esošajiem pierādījumiem kopsakarā tiesa secināja, ka ilgstošajā konfliktā starp vecākiem tiek tiešā veidā iesaistīti bērni, emocionāli vardarbīgi ietekmējot viņus, kas nav nejaušība vai pieteicēja nezināšana, vai no pieteicēja rīcības neatkarīgu apstākļu rezultāts. Turklāt šāda pieteicēja rīcība turpinājās arī pēc citu institūciju (bāriņtiesa, tiesu izpildītājs, tiesa) aicinājumiem, pieprasījumiem un lēmumiem novērst bērnu tiesību un interešu realizācijai nelabvēlīgos apstākļus, tomēr pieteicējs uz šādiem pieprasījumiem nereaģēja un labprātīgi nenovērsa bērniem nelabvēlīgos apstākļus.

Šādos apstākļos tiesa atzina, ka pieteicēja īstenotā emocionālā vardarbība pret bērniem ir nodarījusi viņiem būtisku kaitējumu.

[4.11] Tiesa atsaucās uz Civillikuma 181.pantā noteikto, ka bērnam ir tiesības uzturēt personiskas attiecības un tiešus kontaktus ar jebkuru no vecākiem (saskarsmes tiesība) – tā ir dabiska un nepieciešama vajadzība. Tās ir tiesības uz ģimenes dzīvi. Savukārt pieteicēja īstenotais nepamatotais ierobežojums bērniem tikties ar māti tādā kārtībā, kādu to noteikusi tiesa, tiesas vērtējumā rada bērniem nepareizu un maldinošu priekšstatu par otru vecāku un viennozīmīgi rada bērniem trauksmi, kas arī izraisīja tādas sekas kā nedrošību un uzvedības traucējumus u. tml.

Līdz ar to tiesa atzina, ka pieteicējs konstatētajos apstākļos ir pieļāvis tādu izturēšanos pret bērniem, kas papildus vecāku starpā pastāvošajām domstarpībām un strīdiem pastiprinājis un licis bērniem izjust vēl lielāku emocionālu spriedzi, kas uzskatāma par emocionālu vardarbību. Tiesa atzina, ka pieteicējs rīkojās tikai savu personisko interešu vadīts, rīkojoties pretēji bērnu interesēm.

Pieteicēja argumentus, ka viņš respektējis bērnu viedokli, ko viņi izteikuši saskarsmes ar māti norises laikā, un ka pieteicēju neapmierina bērnu mātes rīcība abu vecāku savstarpējo domstarpību risināšanā, tiesas vērtējumā nav uzskatāmi par tādiem, kas ļautu secināt, ka pieteicējs ir darījis visu iespējamo, lai nodrošinātu no tiesību normām un tiesas nolēmumiem izrietošo bērnu saskarsmes tiesību realizāciju ar māti, un nav nodrošinājis bērnu tiesībām un vislabākajām interesēm atbilstošus apstākļus. Pieteicējam bija jāizdara viss iespējamais, lai jautājumu par bērnu saskarsmi ar otru vecāku atrisinātu tādā veidā, kas maksimāli atbilst ar tiesas lēmumu noteiktajai kārtībai, pat ja bērni izteikuši vēlēšanos to neievērot. Pieteicējam iztrūkst šādas prasmes, lai pozitīvā veidā, bez savu subjektīvo uzskatu un priekšstatu uzspiešanas, spētu audzināt bērnus, ievērojot viņu individualitāti, spējas un intereses.

Tiesa atzina, ka izskatāmajā gadījumā, ņemot vērā bērnu vecumu un to, ka viņu viedokli un uzskatus ir ietekmējis piteicējs, bērnu viedoklis nevar būt noteicošais. Jo ilgāk bērni atradās pie pieteicēja, jo vairāk viņš noskaņoja (atbalstīja) bērnus nevēlēties tikties ar māti, līdz ar to secīgi neobjektīvāks kļuva bērnu viedoklis. Pieteicēja kā vecāka uzdevums bija šādas bērnu vēlmes tulkot saprātīgi, kā galveno mērķi izvirzot bērnu vislabāko interešu nodrošināšanu. To, ka bērnu viedoklis tiek ietekmēts, apliecina lietas materiālos esošie dokumenti – bērnu sarunās ar bāriņtiesas un atbalsta centra pārstāvjiem paustais (*lietas 3.sējuma 94.lapa*; *ierobežotas pieejamības informācija*).

Tiesa šādos apstākļos atzina par pareizu bāriņtiesas secinājumu, ka pieteicējs ir ilgstoši īstenojis emocionālu vardarbību pret bērniem, ir radījis emocionālu spriedzi viņiem, kas ir uzskatāma par emocionālu vardarbību pret bērnu.

Tiesa norādīja, ka nav pamatota pieteicēja atsaukšanās uz bērnu mātes iepriekš veikto rīcību, lai attaisnotu savu rīcību. Pieteicējs nav pienācīgi novērtējis bērnu vajadzības, ignorējot viņu tiesības un intereses. Tādējādi tiesas ieskatā vienīgais atbilstošais un samērīgais līdzeklis bija bērnu aizgādības tiesību pārtraukšana un vēlāka neatjaunošana pieteicējam.

[4.12] Tiesa norādīja, ka lietās, kas saistītas ar bērnu tiesību ievērošanu, ļoti liela nozīme ir tam, kā notiek komunikācija vecāku starpā. Strīdi šādās lietās pamatā būtu atrisināmi ārpus tiesas, ja bērna vecāki savstarpēji komunicētu tikai ar vienu mērķi – nodrošināt bērna vislabāko interešu ievērošanu. Nenoliedzami komunikācija šādos strīdos nav emocionāli viegls process. Tomēr konstruktīva un objektīva komunikācija dod ilgtermiņa rezultātu – bērna pilnvērtīgu attīstību, tostarp emocionālo stabilitāti. Ja šādās lietās vecāku komunikācija ir nonākusi strupceļā un vienīgais strīdu risināšanas veids, ko abi vai viens vecāks saredz un izmanto kā risinājumu, ir vēršanās valsts institūcijās, tostarp bāriņtiesā un tiesā, tad lielākajā daļā gadījumu tas situāciju gan vecāku savstarpējā komunikācijā, gan attiecībā uz bērnu saasina. Tiesas nolēmums formāli noregulē konkrēto tiesisko situāciju. Tomēr cilvēciskās attiecības no šādiem tiesas procesiem cieš, it īpaši cieš lietā iesaistītais bērns (*sk. Senāta 2020.gada 17.septembra lēmuma lietā Nr.SKA-1345/2020, A420190719, 13.punktu*).

Tiesa norādīja, ka bērni ir cietuši no tā, ka abi vecāki nespēj adekvāti komunicēt savā starpā un ka nav panākuši vienošanos, kādus ārpustiesas alternatīvos strīda risināšanas līdzekļus izmantot komunikācijas veicināšanai. Tā vietā abi vecāki vēršas bāriņtiesā ar dažādām prasībām un sūdzībām pārtraukt otram vecākam

aizgādības tiesības, lai radītu apgrūtinājumus viens otram un ietekmētu otru vecāku. Minētās darbības nav vērstas uz bērnu vislabāko interešu aizsardzību, bet tieši pretēji, –izskatāmajā lietā pieteicējs konfliktu ar bērnu māti sakāpinājis tiktāl, ka jau tīši radījis bērnu tiesībām un interesēm nelabvēlīgus apstākļus.

[4.13] Atbilstoši Bāriņtiesu likuma 22.panta trešajai daļai, ja bērna aizgādības tiesību pārtraukšanas iemesli ir zuduši, bāriņtiesa lemj par pārtraukto bērna aizgādības tiesību atjaunošanu, ņemot vērā bērna intereses.

Tiesa secināja, ka tādējādi bāriņtiesas lēmumu par aizgādības tiesību pārtraukšanu (neatjaunošanu) var atcelt, ja zuduši iemesli, kas bija aizgādības tiesību pārtraukšanas pamatā. Ja persona vēršas tiesā, lai tiktu atcelts ar bāriņtiesas lēmumu noteiktais tiesību ierobežojums, proti, vēlas, lai aizgādības tiesības vairs nebūtu pārtrauktas, tad tiesai atbilstoši iepriekš minētajai tiesību normai ir jāvērtē, vai ir zuduši tie iemesli aizgādības tiesību pārtraukšanai, kas bija bāriņtiesas lēmuma pieņemšanas pamatā (*Senāta 2020.gada 8.maija sprieduma lietā Nr.SKA-815/2020, A420209618, 14.punkts*). Tiesa no minētā secināja, ka jāvērtē, vai pastāv tie iemesli, kāpēc lēmums tika pieņemts, un vai nav radušies arī jauni bērna tiesību un interešu pārkāpumi vecāka rīcībā, kas ir pamats aizgādības tiesības neatjaunot.

Tiesa no lietas materiāliem konstatēja, ka situācija pēc bāriņtiesas lēmuma pieņemšanas būtiski nav mainījusies.

[4.14] Tiesa secināja, ka ar bāriņtiesas rīcību, bērnus nogādājot atbalsta centrā, viņiem būtisks kaitējums nav nodarīts.

Pieteicējs norāda, ka 2025.gada 16.janvārī bērni publiski un bērniem pazemojošā veidā tika izņemti no izglītības iestādes un aizvesti uz atbalsta centru, tādējādi radot būtisku bērnu tiesību un interešu aizskārumu: viņiem radīta emocionāla trauma, liegtas tiesības atrasties tuvākā radinieka (vecāsmātes) aprūpē, aizliegts tikties un sazināties ar vecomāti, netika nodrošināta atbilstoša izglītība.

Tiesa norādīja, ka minētie pieteicēja argumenti nav pamatoti un ir pārspīlēti. No lietas materiāliem tiesa konstatēja, ka bērnu emocionālais stāvoklis (dusmas, trauksme), ierodoties atbalsta centrā, bija saistāms ar situāciju kopumā (ar lojalitātes konfliktu un piedzīvoto emocionālo vardarbību no vecāku puses). Atbalsta centrā sadarbībā ar Bēnes pamatskolu bērniem tika nodrošināta atbilstošu mācību priekšmetu apguve, kā arī bērni saņēma attiecīgu atbalstu mācību izpildē. Kamēr bērni atradās atbalsta centrā, tika nodrošināta tikšanās ar vecomāti katru pirmdienu un trešdienu (sniegta atbilde par sākotnējās saskarsmes ierobežojuma iemesliem) (*lietas 3.sējuma 94.lapa*; *ierobežotas pieejamības informācija*).

[4.15] Tiesa norādīja, ka no bāriņtiesas kompetences jautājumiem tieši bērna vislabāko interešu nodrošināšana ir cieši saistīta ar bāriņtiesas veicamajām darbībām (pārrunu vešana, bērna dzīves apstākļu pārbaudīšana un citu nepieciešamo darbību veikšana, lai nodrošinātu bērna pienācīgu aprūpi), un tās nevar būt atkarīgas no viena vai otra vecāka ieskatiem vai uzskatiem, kā tiek interpretēti notikumi. Izskatāmajā gadījumā bērnu intereses tika ievērotas, ņemot vērā Zemgales rajona tiesas lēmuma izpildi cik vien iespējams, ātri – bāriņtiesai uzdotā pienākuma izpilde nogādāt bērnus drošos apstākļos. Minētais secīgi ir saistošs bāriņtiesai, kas šajā procesā piedalījās.

Līdz ar to tiesa noraidīja kā nepamatotus pieteicēja argumentus, ka bāriņtiesa, veicot darbības savas kompetences ietvaros, ir nepamatoti iejaukusies vai jebkādā veidā būtiski ierobežojusi bērnu tiesības. Attiecīgo tiesisko darbību veikšana pati par sevi nav uzskatāma par bērnu cilvēktiesību pārkāpumu. Līdz ar to tiesa atzina, ka bāriņtiesas faktiskā rīcība nebija prettiesiska.

[5] Apelācijas sūdzību par pirmās instances tiesas spriedumu un paskaidrojumus pieteicējs pamatojis šādi.

[5.1] Tiesa nav vērtējusi to, ka bāriņtiesa ar tās rīcībā esošajiem tiesu psiholoģiskajiem atzinumiem dienu pirms Zemgales rajona tiesas lēmuma nebija plānojusi pārtraukt pieteicēja aizgādības tiesības.

[5.2] Tiesa nav ņēmusi vērā faktu, ka /Persona B/ kopš 2024.gada jūnija līdz pat bērnu šķiršanai no ģimenes ir tikusi nodrošināta psihoterapija pie ārstes-psihoterapeites /Persona F/, kura pusgada laikā, regulāri sarunājoties ar

/Persona B/, nav konstatējusi tādus apstākļus, kas būtu bijuši par pamatu rīcībai saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 73.pantu.

[5.3] Pieteicēja ieskatā, salīdzinot ārsta-psihoterapeita viedokli ar psihologa viedokli, lielāka ticamība būtu piešķirama ārstam-psihoterapeitam, kurš spēj vērtēt arī psihosomatiskas izpausmes un ir tiesīgs noteikt medicīniskās diagnozes. Minētais nav ticis vērtēts.

[5.4] Pieteicējs nepiekrīt tiesas argumentiem, ka bāriņtiesai bija nekavējoties jālemj par Zemgales rajona tiesas lēmuma izpildi un nekāds cits risinājums nebija iespējams, ņemot vērā bāriņtiesai noteikto pienākumu nogādāt bērnus drošos apstākļos. Pieteicēja ieskatā nogādāšana drošos apstākļos varēja būt bērnu nogādāšana pie tuvākajiem radiniekiem, piemēram, bērnu vecāsmātes /Persona E/, ar kuru viņiem ir ciešas ģimeniskas attiecības un emocionālā saikne, nevis krīzes centrā.

[5.5] Tiesai jāvērtē aktuālā situācija lietā, proti, vai lietas izskatīšanas laikā vēl pastāv pamats aizgādības tiesību pārtraukšanai. Pieteicējs šobrīd ir izpildījis visus sadarbības līgumā uzdotos uzdevumus un ir sadarbojies ar sociālo dienestu, vairākas reizes uzrunājis bērnu māti un aicinājis panākt izlīgumu, kā arī piekritis atkārtoti uzsākt mediāciju ar bērnu māti.

[5.6] Bērni ļoti ilgojas pēc pieteicēja, piemērotie ierobežojumi (aizgādības tiesību pārtraukšana, pagaidu aizsardzība pret vardarbību) ir nepamatoti ilgstoši un pārāk bargi. Pieteicējs lūdz ņemt vērā bērnu, kas šobrīd ir 12 un 13 gadus veci pusaudži, izteikto viedokli par pieteicēju.

[6] Bāriņtiesa paskaidrojumā norāda turpmāk minēto.

[6.1] Tiesa ir sniegusi pareizu skaidrojumu par Bāriņtiesu likuma 23.panta pirmās daļas 1.punktā paredzētajiem apstākļiem, pieņemot vienpersonisko lēmumu, proti, tas tika pieņemts, jo pret bērniem, kuri tobrīd atradās pieteicēja ikdienas aizgādībā, jau ilgstoši bija veikta emocionāla vardarbība, un, izvērtējot iespēju bērniem novērst veselības vai apdraudējuma risku, paliekot pieteicēja ģimenē, pamatoti atzīts, ka turpmāka bērnu atrašanās pieteicēja aizgādībā apdraudētu viņu veselību vai dzīvību (Bāriņtiesu likuma 23.panta 2.^{1}daļa). Tiesa pamatoti konstatēja, ka vienpersoniskā lēmuma pieņemšanas pamatā bija tiesu psiholoģiskās ekspertīzes atzinumā konstatētais par pieteicēja vardarbīgo rīcību pret bērniem un Zemgales rajona tiesas lēmums. Vērtējot vienpersoniskā lēmuma pieņemšanas apstākļus, tiesa spriedumā pamatoti konstatēja, ka Zemgales rajona tiesas lēmums par pagaidu aizsardzības pret vardarbību līdzekļu piemērošanu faktiski noteica bāriņtiesai pienākumu nogādāt bērnus drošos apstākļos.

[6.2] Tiesu psiholoģiskās ekspertīzes atzinums balstās uz speciālām zināšanām psiholoģijā un tiek sagatavots, izmantojot zinātniski pamatotas metodes, kā arī tā sagatavošanā tiek ievēroti objektivitātes, neatkarības un atbildības (eksperts ir brīdināts par krimināltatbildību par apzināti nepatiesa atzinuma sniegšanu) principi. Līdz ar to, salīdzinot ar citu personu (piemēram, citas jomas speciālistu, radinieku, paziņu) apgalvojumiem, ka viņi nav konstatējuši pret bērniem īstenotu emocionālo vardarbību, tiesu psiholoģiskās ekspertīzes atzinumam ir daudz augstāka juridiskā nozīme (tiesiskā daba), it sevišķi emocionālās vardarbības pazīmju atpazīšanā. Emocionālā vardarbība bieži vien nav redzama tieši, un tai nav fizisku seku, tāpēc tās konstatēšanai nepieciešama profesionāla kompetence. Savukārt citu personu teiktais parasti ir subjektīvi novērojumi vai viedokļi, kas var būt fragmentāri, nepilnīgi vai pat neobjektīvi, kā arī šādu personu paskaidrojumiem ir nozīme tikai tad, ja tie apstiprinās ar citiem objektīvi pārbaudāmiem pierādījumiem lietā.

[6.3] Pieteicēja viedoklis, ka, salīdzinot ārsta-psihoterapeita viedokli ar psihologa viedokli, lielāka ticamība piešķirama ārstam-psihoterapeitam, bāriņtiesas ieskatā nav pamatots, jo viņš salīdzina divu dažādu speciālistu secinājumus. Minētajiem speciālistiem ir dažāda kompetence.

[6.4] Nav pamatoti pieteicēja iebildumi, ka bāriņtiesa, veicot darbības savas kompetences ietvaros, būtu nepamatoti iejaukusies vai jebkādā veidā būtiski ierobežojusi bērnu tiesības. Attiecīgo tiesisko darbību veikšana pati par sevi nav uzskatāma par bērnu cilvēktiesību pārkāpumu. Nolūkā pasargāt bērnus no vecāku vai trešās personas ietekmēšanas, turpināšanas iesaistīt bērnus vecāku konfliktā un Tiesu psiholoģiskās ekspertīzes atzinumos

norādīto, ka bērni tiek pakļauti ilgstoši emocionālai vardarbībai, abi bērni tika nogādāti atbalsta centrā, kur viņiem tika nodrošināta droša vide un sniegts nepieciešamais atbalsts.

[6.5] Ar Zemgales rajona tiesas 2025.gada 21.jūlija lēmumu noraidīts pieteicēja pieteikums par pagaidu aizsardzību pret vardarbību līdzekļu atcelšanu civillietā bērnu mātes prasībā pret pieteicēju par saskarsmes tiesību izmantošanas kārtības noteikšanu. Lēmumā Zemgales rajona tiesa ir konstatējusi, ka vecāku savstarpējais konflikts joprojām ir aktuāls un būtiski nav mazinājies. Lai gan abi vecāki ir izrādījuši iniciatīvu meklēt alternatīvus strīda risināšanas ceļus, tostarp mediāciju, tomēr praktiski konstruktīva sadarbība nav panākta. Pušu komunikācija joprojām balstās savstarpējos pārmetumos un vēlēšanās pierādīt otras puses nepareizu vai neatbilstošu rīcību, nevis sadarbības un bērna interesēs vērstā pieejā. Bāriņtiesa pilnībā piekrīt Zemgales rajona tiesas lēmumā norādītajam, ka situācija nav uzlabojusies, konflikts vecāku starpā joprojām pastāv, un tas norāda uz to, ka aizgādības tiesību pārtraukšanas iemesli nav zuduši.

[7] Bērnu sevišķā aizbildne /Persona D/ paskaidrojumā norāda, ka, pieņemot vienpersonisko lēmumu un bāriņtiesas lēmumu, iestāde konkrētajos apstākļos rīkojās bērnu vislabākajās interesēs. Bērniem nav iespējams atrasties pieteicēja aizgādībā, kamēr netiek atcelts Zemgales rajona tiesas lēmums.

Motīvu daļa

[8] Lietā ir strīds par to, vai bāriņtiesas amatpersonai bija pamats 2025.gada 16.janvārī nekavējoties pārtraukt bērnu aizgādības tiesības pieteicējam, nogādāt bērnus atbalsta centrā un vai bāriņtiesai bija pamats atteikt atjaunot bērnu aizgādības tiesības pieteicējam.

[9] Pārbaudījusi pirmās instances tiesas sprieduma motivāciju, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa ir pareizi konstatējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, pareizi interpretējusi un piemērojusi tiesību normas, izvērtējusi no tiesību viedokļa būtiskos pieteicēja argumentus, spriedumā ietvertā argumentācija ir pareiza un pietiekama, tādēļ Administratīvā apgabaltiesa, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu, pievienojas pirmās instances tiesas spriedumā ietvertajai motivācijai un atkārtoti tos pašus argumentus nenorāda.

Par apelācijas sūdzības argumentiem apgabaltiesa norāda, ka tie nav pamatoti turpmāk minēto iemeslu dēļ.

[10] Visos lēmumos, kas attiecas uz bērniem, viņu interesēm ir vissvarīgākā nozīme (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2021.gada 9.decembra sprieduma lietā „R.M. pret Latviju”, iesniegums Nr.53487/13, 99.punkts*). Aizgādības tiesību pārtraukšana ir būtisks vecāka tiesību ierobežojums.

Tas ir galējais līdzeklis, ja nav iespējams novērst bērna vislabākajām interesēm nelabvēlīgos apstākļus, viņam paliekot vecāka aizgādībā (*Senāta 2012.gada 12.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-870/2012 9.punkts*). Tādā veidā tiek ievērots samērīguma princips (*Senāta 2020.gada 14.oktobra lēmuma lietā Nr.SKA-1428/2020 5.punkts*).

Aizgādības tiesību pārtraukšanas mērķis atbilstoši Civillikuma 203.pantam nav vecāka sodīšana. Aizgādības tiesību pārtraukšana ir vērsta uz bērna tiesību un tiesisko interešu aizsardzību (*Senāta 2021.gada 21.decembra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr.SKA-1415/2021 5.punkts*).

Bāriņtiesu likuma 23.pants noteic bāriņtiesas nekavējošu rīkošanos gadījumā, ja bērna dzīves apstākļu pārbaudē vai citādi atklājas, ka bērns atrodas veselībai vai dzīvībai bīstamos apstākļos, kā arī tad, ja bērna turpmākā atrašanās ģimenē var apdraudēt viņa veselību vai dzīvību (pirmās daļas 1.punkts). Šādā gadījumā bāriņtiesai ir jālemj par vienpersoniskā lēmuma pieņemšanu, tostarp pārtraucot bērna aizgādības tiesības vecākiem.

Pieteicējs norādījis, ka bāriņtiesai tiesu psiholoģiskās izpētes atzinumi, kas bija pārsūdzētā vienpersoniskā lēmuma pamatā, jau bija pieejami, un dienu pirms Zemgales rajona tiesas lēmuma tā nebija plānojusi pārtraukt pieteicēja aizgādības tiesības.

Apgabaltiesa norāda, ka no pārsūdzētā vienpersoniskā lēmuma motivācijas ir redzams, ka pamats tā pieņemšanai bija lietā konstatēto tobrīd esošo apstākļu kopums. Stājoties spēkā Zemgales rajona tiesas 2025.gada 16.janvāra lēmumam par pagaidu aizsardzību pret vardarbību, ar kuru tiesa noteica pieteicējam tostarp aizliegumu satikties ar bērniem un uzturēt ar viņiem fizisku vai vizuālu saskari, bāriņtiesas amatpersona pamatoti nekavējoties izvērtēja, ka minētajā datumā bija iestājusies steidzamība tās kompetencē esošo likumā noteikto pasākumu veikšanai, lai tiktu nodrošināta aizsardzība pret tostarp pieteicēja emocionālo vardarbību, kas neapšaubāmi var apdraudēt bērnu veselību, un pareizi secināja, ka, ņemot vērā arī psiholoģisko ekspertīžu secinājumus, bērnu turpmāka atrašanās pieteicēja aizgādībā tobrīd nebija pieļaujama. Apgabaltiesa secina, ka pārsūdzētais vienpersoniskais lēmums bija vajadzīgs un samērīgs, tas pieņemts bērnu vislabākajās interesēs.

Pieteicējs atsaucies uz rakstu Augstākās Tiesas biļetenā, kur savukārt ir atsauce uz Senāta 2016.gada 14.aprīļa rīcības sēdes lēmuma lietā Nr.SKA-774/2016, A420139515, 7.punktu. Senāts tajā norādījis, ka vispārējās jurisdikcijas tiesa civilprocesa ietvaros bija piemērojusi trešajai personai pagaidu aizsardzību pret vardarbību, cita starpā nosakot aizliegumu jebkurā veidā sazināties ar bērniem. Lai arī šāda pagaidu aizsardzības līdzekļa piemērošana var nodrošināt bērna aizsardzību pret vardarbību, tā pati par sevi nav pamats bāriņtiesas atteikumam pārtraukt vecākam aizgādības tiesības. Bāriņtiesai ir pienākums atbilstoši Civilprocesa likuma 203.pantam patstāvīgi lemt par aizgādības tiesību pārtraukšanu, ja ir atzīstams, ka cita starpā konstatēta vecāka vardarbība pret bērnu vai ir pamatotas aizdomas par vecāka vardarbību pret bērnu. Aizgādības tiesību pārtraukšana ir galējais līdzeklis un piemērojams tikai tad, ja bērna attīstībai nelabvēlīgus apstākļus nav iespējams novērst, bērnam paliekot vecāku aprūpē. Taču tas, vai bērna attīstībai nelabvēlīgus apstākļus nav iespējams novērst, bāriņtiesai jāizvērtē bērna un vecāka attiecību, nevis tiesvedībā piemērotu procesuālu piespiedu līdzekļu iedarbības kontekstā.

Šajā sakarā apgabaltiesa norāda, ka bāriņtiesas amatpersona ir rīkojusies atbilstoši Senāta atziņām minētājā lietā. Senāts pēc būtības atzina to, ka gadījumā, ja ir piemērots attiecīgs pagaidu aizsardzības līdzeklis civillietā, kas pats par sevi jau var radīt bērnam aizsardzību, nenozīmē, ka bāriņtiesai savas kompetences ietvaros vairs nav jāizvērtē nepieciešamība pieņemt lēmumu arī par aizgādības tiesību pārtraukšanu, ja ir konstatēta vecāka vardarbība pret bērnu. Proti, bāriņtiesa nevar atteikties pieņemt šādu lēmumu tikai tāpēc, ka aizsardzība bērnam ir radīta jau ar pagaidu aizsardzības līdzekli civillietā.

Ievērojot minēto, pārsūdzētais vienpersoniskais lēmums par aizgādības tiesību pārtraukšanu ir atzīstams par tiesisku un samērīgu.

[11] Pārsūdzētajā vienpersoniskajā lēmumā izlemts arī par bērnu nogādāšanu atbalsta centrā. Pieteicēja ieskatā bērnus vajadzēja nogādāt pie tuvas radinieces – viņu vecomātes.

Apgabaltiesa konstatē, ka pārsūdzētajā vienpersoniskajā lēmumā nav ietverta motivācija, kāpēc bērni nogādāti nevis pie kāda no tuviem radiniekiem, bet atbalsta centrā. No lēmuma konteksta redzams, ka bērnus nevarēja nogādāt pie mātes, jo arī viņai tika pārtrauktas bērnu aizgādības tiesības.

Minētājā lēmumā arī secināts, ka atbalsta centrā bērniem tiks nodrošināta droša vide un viņiem tiks sniegts nepieciešamais atbalsts. Par minēto argumentu apgabaltiesai nav šaubu, jo tieši šādiem mērķiem konkrētā iestāde ir izveidota. Ņemot vērā arī bērnu vecumu (dzimuši 2012. un 2013.gadā), proti, viņiem bija jau 11 un 13 gadi (viņi nebija ļoti mazā vecumā), nav pamata uzskatīt, ka viņiem visdrošākā vide būtu bijusi tieši pie vecāsmātes – pieteicēja mātes, kā to uzskata pieteicējs. Pieteicējs arī nav pamatojis, ka pie viņa mātes konkrētajā situācijā bērniem varēja tikt sniegts atbalsts attiecībā uz pieteicēja vardarbību un drošība. Pat ja pieņem, ka pieteicēja māte to varētu nodrošināt, šādu apstākļu izpētei vajadzētu ilgāku laiku, bet kavēšanās konkrētajā gadījumā nebija pieļaujama. Tāpēc atbalsta centrs apgabaltiesas ieskatā konkrētajā gadījumā bija pareiza izvēle, jo bija zināms, ka aprūpes centrā bērniem varēja nodrošināt īslaicīgu aprūpi drošos apstākļos.

Pieteicējs, atsaucoties uz to, ka netika radīti apstākļi, lai viņš varētu sagatavot bērnus gan fiziski (iedotu nepieciešamo apģērbu, mantas, skolas lietas, higiēnas piederumus), gan emocionāli (nomierinot, samīļojot), un ka bāriņtiesa pret jau iepriekš emocionāli traumētiem bērniem rīkojās nesaudzīgā un traumatiskā veidā, nav ņēmis vērā, ka tieši pieteicējs saskaņā ar bāriņtiesas, psihologa un Zemgales rajona tiesas konstatēto un secināto bija varmāka pret bērniem un ka pret viņa vardarbību bāriņtiesas un vispārējās jurisdikcijas tiesas vērtējumā bērniem bija vajadzīga nekavējoša aizsardzība. Arī apgabaltiesai nav pamata izdarīt atšķirīgus secinājumus. Mantu nodošana

bērniem varēja notikt jebkurā laikā, un tā nav prioritāte iepretim nepieciešamībai nodrošināt bērniem drošu vidi, kur viņi ir aizsargāti no vardarbības.

Tādējādi, lai arī administratīvajā aktā apsvērumiem par vietu, kurā nogādāt bērnus, apgabaltiesas ieskatā bija jābūt plašākiem, tomēr konkrētajā gadījumā šis apstāklis nav radījis administratīvā akta prettiesiskumu.

[12] Atbilstoši Civillikuma 203.panta ceturtajai daļai pārtrauktās aizgādības tiesības vecākam atjauno, ja bāriņtiesa atzīst, ka nepastāv šā panta pirmajā vai trešajā daļā minētie apstākļi. Tāds pats regulējums ietverts arī Bāriņtiesu likuma 22.panta trešajā daļā, kuram atbilstoši bāriņtiesa var atjaunot vecākam pārtrauktās aizgādības tiesības, ja apstākļi ir mainījušies.

Ja iestāde iejaucas personas tiesībās, tās ierobežojot, tad pieteikuma priekšmets tiesā ir šā ierobežojuma atcelšana. Bāriņtiesu likuma 23.panta pirmās daļas formulējums, ka bāriņtiesa lemj par pārtraukto aizgādības tiesību atjaunošanu, vārdiski vedina domāt, ka gadījumā, ja pārtrauktās aizgādības tiesības netiek atjaunotas, tad prasījums tiesā – atjaunot pārtrauktās aizgādības tiesības – ir par administratīvā akta izdošanu. Tomēr saturiski bāriņtiesas lēmums par pārtraukto aizgādības tiesību neatjaunošanu ir tiesības ierobežojošs administratīvais akts. Pieteikuma priekšmets ir par nelabvēlīga administratīvā akta atcelšanu (*sk. Senāta 2020.gada 8.maija sprieduma lietā Nr.SKA-815 12. un 13.punktu, 2014.gada 3.marta rīcības sēdes lēmuma lietā Nr.SKA-372/2014 15.punktu*).

Ja vecāks, kuram par bērna tiesību pārkāpumiem pārtrauc aizgādības tiesības, savu rīcību nemaina, tad aizgādības tiesības vecākam nav pamata atjaunot. Tomēr, ja vecāks savu rīcību maina vai bērnus apdraudošie apstākļi faktiski vairs nepastāv, tad aizgādības tiesības vecākam nav pamata turpināt ierobežot.

Tā kā personu savstarpējās attiecības var būt mainīgas, tad arī tiesiskais regulējums aizgādības tiesību pārtraukšanā un atjaunošanā ir veidots tā, lai šādas (pozitīvas vai negatīvas izmaiņas) tiktu ņemtas vērā (*Senāta 2023.gada 22.marta rīcības sēdes lēmuma lietā Nr.SKA-471/2023 5.punkts*).

Tātad tiesai ir jāņem vērā arī lietas izskatīšanas laikā pastāvošie apstākļi, ja tie ir mainījušies.

Par pārsūdzētā bāriņtiesas lēmuma prettiesiskumu pieteicējs nav norādījis pārliecinošus argumentus. Pievienojoties pirmās instances tiesas vērtējumam, apgabaltiesa neatrod papildu iemeslus minētā lēmuma atcelšanai, un pieteicējs nav iesniedzis tādus papildu pierādījumus, kas varētu būt pamats minētā lēmuma atcelšanai. Pieteicējs nepamatoti uzskata, ka ir izpildījis visus sadarbības līgumā uzdotos uzdevumus, sadarbojoties ar sociālo dienestu, vairākas reizes uzrunājot bērnu māti un aicinot panākt izlīgumu, kā arī piekrītot atkārtoti uzsākt mediāciju ar bērnu māti.

Lietā ir tikusi konstatēta pieteicēja ilgstoša emocionāla vardarbība (iebiedēšana, destruktīvu tendenču nostiprināšana bērna psihē), pieteicējs bērniem ir mācījis agresīvu saskarsmes modeli ar cilvēkiem, traumējot bērnu pamata drošības izjūtu, veicinājis naidīgumu, agresijas izpausmes pret otru vecāku un citiem līdzcilvēkiem un bērnu asociālu uzvedību. Minētais ir vērtējams kā emocionāla vardarbība pret bērniem. Lietā pamatoti secināts, ka pieteicēja aizgādībā pastāv augsti riski bērnu psiholoģiskai veselībai un attīstībai, ja viņš nenovērš tos negatīvos apstākļus, kas bija pamatā nelabvēlīgajam lēmumam. Tāpēc viņa pienākums bija novērst pilnībā negatīvos apstākļus, kas bija pamatā aizgādības tiesību pārtraukšanai. Pieteicējs to lietā nav pierādījis. Bāriņtiesa pamatoti norāda, ka nav pamata uzskatīt, ka situācija ir uzlabojusies, jo konflikts starp bērnu vecākiem joprojām pastāv, tādējādi aizgādības tiesību pārtraukšanas iemesli nav zuduši, pieteicējs joprojām nav pierādījis, ka viņam ir izpratne un patiesa vēlme izprast labākās bērnu intereses un rīkoties tām atbilstoši. Tas, ka pieteicējs ir uzsācis pildīt atsevišķus uzdevumus (tostarp sk. Dobeles novada Sociālā dienesta 2025.gada 5.jūnija vēstuli, *lietas 4.sējuma 48.lapa*), nav pietiekami, lai atzītu, ka līdz izskatāmās lietas izskatīšanas pabeigšanas brīdim varētu atzīt, ka viņa tiesību ierobežošana vairs nav nepieciešama, lai aizsargātu bērnu intereses.

Lietā arī apgabaltiesas ieskatā nav nepieciešams iegūt tiesībsarga 2025.gada 25.jūlija atzinumu, uz ko norādījis pieteicējs, bet apgabaltiesai nav iesniedzis. Tiesībsarga secinājumi tiesai nav saistoši, turklāt pieteicējs arī nav norādījis, kādi tiesībsarga secinājumi izskatāmajā lietā varētu būt būtiski.

Ievērojot minēto, pārsūdzētā bāriņtiesas lēmuma atcelšanai nav pamata, jo nav pamata uzskatīt, ka ir zudis pamats, kura dēļ pieteicēja tiesības tika ierobežotas.

[13] Psiholoģiskās izpētes atzinums ir pierādījums lietā, un apgabaltiesai nav pamata piekrist pieteicējam, ka tam nav dodama priekšroka, jo citas personas vardarbības faktu nav apstiprinājušas. Citas pieteicēja uzskaitītās personas nav kompetentas veikt personas psiholoģisko izpēti, turklāt var nezināt par konfliktiem un komunikāciju bērnu ģimenē. Savukārt psihiatram kā ārstniecības personai ir cita profesionālā kompetence, un lietā arī nav psihiatra veikta pieteicēja psiholoģiskā izpēte, ko novērtēt.

[14] Pieteicējs norāda, ka bērni ļoti ilgojas pēc viņa, piemērotie ierobežojumi (aizgādības tiesību pārtraukšana, pagaidu aizsardzība pret vardarbību) ir nepamatoti ilgstoši un pārāk bargi, lūdz ņemt vērā bērnu, kas šobrīd ir 12 un 13 gadus veci pusaudži, izteikto viedokli par pieteicēju.

Apgabaltiesa norāda, ka bērnu viedoklis ir jāvērtē kopsakarā ar pārējiem lietas apstākļiem, kā to pamatoti norādīja pirmās instances tiesa. Apgabaltiesa vērš uzmanību, ka tieši no pieteicēja rīcības ir atkarīgs, lai notiktu atkalapvienošanās ģimenē ar bērniem pēc iespējas ātrāk. Konkrētajos apstākļos atgūt pārtrauktās aizgādības tiesības pieteicējs var, aktīvi rīkojoties, kā to noteikusi bāriņtiesa un arī vispārējās jurisdikcijas tiesa attiecībā uz noteikto pagaidu aizsardzību, kas izskatāmās lietas pabeigšanas brīdī joprojām bija spēkā.

[15] Pieteicējs apgabaltiesai arī lūdzis atzīt bāriņtiesas faktisko rīcību, ilgstoši nenozīmējot sēdi lietas par viņam pārtraukto bērnu aizgādības tiesību atjaunošanu izskatīšanai, atzīšanu par prettiesisku, un uzdot Dobeles novada pašvaldībai atlīdzināt pieteicējam smagu nemantisko kaitējumu 10 000 *euro* apmērā.

Apgabaltiesa norāda, ka tā atbilstoši Administratīvā procesa likuma 302.panta otrajai daļai izskata tikai tos prasījumus, kuri izskatīti pirmās instances tiesā. Minētie prasījumi nav izskatīti pirmās instances tiesā, tāpēc apgabaltiesai nav pamata tos šajā spriedumā izskatīt.

Bāriņtiesu likuma 49.panta ceturtajā daļā ir noteikts izņēmums no minētā regulējuma, proti, ja bāriņtiesa ir pieņēmusi jaunu lēmumu par šā likuma 5.panta $1.^1$daļā minētajām lietām un arī tas ir pārsūdzēts tiesā par to pašu tiesisko strīdu attiecībā uz to pašu bērnu, pirmās instances tiesas tiesnesis, lemjot par pieteikuma pieņemšanu un lietas ierosināšanu, ja konstatē, ka par pirmās instances tiesas spriedumu par iepriekšējo lēmumu ir iesniegta apelācijas sūdzība un ir ierosināta tiesvedība apelācijas instancē, nosūta jauno bāriņtiesas pieņemto lēmumu pievienošanai šai lietai un izskatīšanai Administratīvajā apgabaltiesā. Administratīvā apgabaltiesa lietu izskata kā pirmās instances tiesa.

Konkrētajā gadījumā pirmās instances tiesnesis nav apgabaltiesai nosūtījis jaunu bāriņtiesas pieņemtu lēmumu pievienošanai šai lietai un izskatīšanai Administratīvajā apgabaltiesā, bet pieņēmis lēmumu atteikt pieņemt pieteikumu. Turklāt prasījums atlīdzināt nemantisko kaitējumu neapšaubāmi ir jauns prasījums, par kura pieļaujamību ir jālemj pirmās instances tiesai, jo izskatāmā lieta sakarā ar šādu prasījumu nav ierosināta.

Papildus apgabaltiesa norāda, ka pirmās instances tiesas lēmumu, ar kuru atteikts pieņemt pieteikumu, kurā norādīti iepriekšminētie prasījumi, pieteicējam bija tiesības pārsūdzēt, iesniedzot blakus sūdzību. Pieteicējs šādas tiesības nav izmantojis.

[16] Šādos apstākļos pieteikuma apmierināšanai nav pamata.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, un 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /Persona C/ pieteikumu par Dobeles novada bāriņtiesas locekļa 2025.gada 16.janvāra vienpersoniskā lēmuma Nr.1.4/2025/1 atzīšanu par prettiesisku, Dobeles novada bāriņtiesas faktiskās rīcības,

nogādājot bērnus /Persona B/ un /Persona A/ Dobeles novada Sociālā dienesta Atbalsta centrā ģimenēm, atzīšanu par prettiesisku un Dobeles novada bāriņtiesas 2025.gada 30.janvāra lēmuma Nr.1.3/2025/11 atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese L.Vīnkalna Tiesnese I.Dambe Tiesnese S.Gintere